

Λεξικογραφικόν Δελτίον

Τόμ. 27 (2023)

Λεξικογραφικόν Δελτίον

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΑΛΕΚΤΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ - ΙΑΝΕ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ 27-28

ΑΘΗΝΑ 2023

Πρόλογος

Ιώ Μανωλέσσου

doi: [10.12681/ld.38068](https://doi.org/10.12681/ld.38068)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΑΛΕΚΤΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ - ΙΛΝΕ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

27-28

ΑΘΗΝΑ 2023

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

27-28

Λ Ε Ξ Ι Κ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Ο Ν Δ Ε Λ Τ Ι Ο Ν 27-28

© Copyright 2023: Ακαδημία Αθηνών
KENTRON EPEYNHS TON NEOELLHNIKWN DIALEKTWN
KAI IDIOMATWN-ILNE
THS AKAΔHMIAΣ AΘHNΩN
Αλεξάνδρου Σούτσου 22, 106 71 Αθήνα
<http://www.academyofathens.gr/el/research/centers/greekdialects>

Επιμέλεια έκδοσης:
ΙΩ ΜΑΝΩΛΕΣΣΟΥ, Διευθύνουσα
ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΤΣΟΥΔΑ, Ερευνήτρια
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΕΡΤΥΡΗΣ, Ερευνητής

LEXICOGRAPHIC BULLETIN 27-28

© Copyright 2023: Academy of Athens
RESEARCH CENTRE FOR MODERN GREEK DIALECTS – ILNE
OF THE ACADEMY OF ATHENS
Alexandrou Soutsou 22, Athens 106 71
<http://www.academyofathens.gr/el/research/centers/greekdialects>

Volume editors:
IO MANOLESSOU, Acting director
GEORGIA KATSOUDA, Researcher
DIONYSIOS MERTYRIS, Researcher

ISSN: 0400-9169
e-ISSN: 2945-2759

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΑΛΕΚΤΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ -ΙΛΝΕ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

27-28

ΑΘΗΝΑ 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα.....	7-8
Πρόλογος.....	9-10
†Peter Mackridge, <i>Αθησαύριστο λεξιλόγιο από τον Σάραχο του Πόντου: από την αυτηκοΐα (δεκαετία του 1980) στα κατάλοιπα του Ι. Παρχαρίδη (1876)</i>	11-64
Μαρία Βραχιονίδου, <i>Ντε, ντεμέκ, μπάρεμ, εμ ... εμ: Τουρκικά δάνεια ως πραγματολογικοί δείκτες στην κοινή νέα ελληνική και τις διαλέκτους</i>	65-92
Γεωργία Κατσούδα, <i>Αξιοποιώντας το σημασιολογικό κριτήριο στην ετυμολογική έρευνα: επανετυμολογήσεις του κοινού νεοελληνικού λεξιλογίου</i>	93-110
Νικόλαος Κονομής, <i>Ετυμολογικές σημειώσεις του κυπριακού ιδιώματος (μνήμη Κυριάκου Χατζιωάννου)</i>	111-134
Μαγδαληνή Κωνσταντινίδου, <i>Το ιδίωμα της νήσου Λέρου (Δωδεκανήσου)</i>	135-230
Ιώ Μανωλέσσου & Νικόλαος Παντελίδης, <i>Από την ιστορία της τσακωνικής διαλέκτου: μία νέα άγνωστη πηγή</i>	231-250
Διονύσιος Μερτύρης, <i>The loss of the partitive genitive in Greek</i>	251-282
Σταμάτης Μπέης & Όλγα Πατεράκη, <i>Απόψεις περί ετυμολογίας και κοινωνικές αναπαραστάσεις στη σύγχρονη Ελλάδα</i>	283-298
Ελένη Παπαδοπούλου, <i>Όψεις του διαλεκτικού λεξιλογίου γύρω από την ψυχονοητική μειονεξία</i>	299-316
Συμεών Τσολακίδης, <i>Ρηματική υποκατάσταση στις διαλέκτους του εσωτερικού της Μικράς Ασίας</i>	317-334
Γεώργιος Τσουκνίδας & Γεώργιος Χαιρετάκης, <i>Η σύνθεση σε ιδιώματα της Φθιώτιδας</i>	335-353

*Διαλεκτική λεξικογραφία: ελληνική βιβλιογραφία (II)**(Γ. Κατσούδα) 355-379****Νεκρολογίες****Δικαίος Β. Βαγιακάκος (1915-2016) (Σ. Τσολακίδης)..... 381-414**Νικόλαος Γ. Κοντοσόπουλος (1929-2020) (Χ. Καραντζή)..... 415-433**Δημήτριος Α. Κρεκούκας (1919-2019) (Δ. Γκαρλιάκος).. 435-444****Πίνακας λέξεων** 445-457*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ιώ Μανωλέσσου,
Διευθύνουσα το KENΔΙ-ΙΑΝΕ
της Ακαδημίας Αθηνών

Μετά τον ειδικής θεματικής τόμο 26 (2012) στον οποίο παρουσιάζóταν αναλυτικά η λεξικογραφική μεθοδολογία του *Ιστορικού Λεξικού τής Νέας Έλληνικής* (ΙΑΝΕ) της Ακαδημίας Αθηνών, παράλληλα με την κυκλοφορία του νέου Κανονισμού Συντάξεως του ΙΑΝΕ, το *Λεξικογραφικό Δελτίο* του KENΔΙ-ΙΑΝΕ επιστρέφει στην καθιερωμένη μορφή του. Έτσι τον παρόντα διπλό τόμο 27-28 (2023) δημοσιεύονται 11 άρθρα, από ερευνητές του Κέντρου αλλά και από διεθνώς καταξιωμένους μελετητές, τα οποία πραγματεύονται διάφορες όψεις της νεοελληνικής διαλεκτολογίας, λεξικογραφίας και γλωσσικής ιστορίας. Συγκεκριμένα εξετάζονται θέματα ιδιωμάτων του Πόντου (Ρ. Mackridge), της Καππαδοκίας (Σ. Τσολακίδης), της Τσακωνιάς (Ι. Μανωλέσσου & Ν. Παντελίδης), της Κύπρου (Ν. Κονομής), των Δωδεκανήσων (Λέρος, Μ. Κωνσταντινίδου) και της Φθιώτιδας (Γ. Τσουκνίδας & Γ. Χαιρετάκης), αλλά και της Κοινής Νέας Ελληνικής (Μ. Βραχιονίδου, Γ. Κατσούδα, Σ. Μπέης & Ο. Πατεράκη), όσο και γενικότερα λεξιλογικά θέματα (Ε. Παπαδοπούλου) και θέματα ιστορίας της γλώσσας (Δ. Μερτύρης).

Ταυτόχρονα, ο παρών τόμος έχει και έναν τιμητικό χαρακτήρα, ως αποχαιρετισμός για 3 τέως Διευθυντές του KENΔΙ-ΙΑΝΕ που απεβίωσαν κατά την τελευταία 7ετία: τον Δικαίο Β. Βαγιακάκο (1915-2016), τον Δημήτριο Α. Κρεκούκια (1919-2019) και τον Νικόλαο Γ. Κοντοσόπουλο (1929-2020), των οποίων πλήρης εργογραφία παρέχεται στο τέλος του τόμου. Η απώλειά τους δεν αναπληρώνεται, καθώς αφιέρωσαν την ζωή

τους ολόκληρη στην υπηρεσία της ελληνικής γλώσσας και των διαλέκτων της.

Η έκδοση του *Λεξικογραφικού Δελτίου* καθυστέρησε ελαφρώς ώστε να μπορέσει να συμπεριληφθεί σε αυτό και ένα άρθρο του μεγάλου Βρετανού (και Έλληνα από το 2022) φιλόλογου και γλωσσολόγου Peter Mackridge, όπου πραγματευόταν διεξοδικά ένα έργο ζωής γι' αυτόν, το ποντιακό ιδίωμα των ελληνόφωνων μουσουλμάνων της επαρχίας Όφεως. Δυστυχώς ο θάνατος τον πρόλαβε, και το γλωσσάριο του ιδιώματος που ετοίμαζε έμεινε ημιτελές· αποτελεί όμως τιμή για το Κέντρο μας να δημοσιευθεί στον παρόντα τόμο το τελευταίο αυτό έργο του, από τα κατάλοιπά του που είχε την ευγενή καλοσύνη να μας αποστείλει μετά θάνατον η σύζυγός του κ. Jackie Wilcox.

Τέλος, όπως και στον προηγούμενο τόμο, παρέχεται στο επιστημονικό κοινό μια επισκόπηση της πιο πρόσφατης διαλεκτολογικής λεξικογραφικής βιβλιογραφίας (Γ. Κατσούδα).

Είναι ελπίδα και δέσμευσή μας ότι το *Λεξικογραφικό Δελτίο* θα συνεχίσει από εδώ και στο εξής, σε τακτά χρονικά διαστήματα, την συνεισφορά του στην μελέτη της ελληνικής γλώσσας, σε όλες τις διαχρονικές και διατοπικές εκφάνσεις της.

Με μεγάλη μας χαρά ανακοινώνουμε ότι από το παρόν τεύχος και στο εξής, το *Λεξικογραφικόν Δελτίον* θα εκδίδεται παράλληλα σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης. Υπεύθυνος για την ηλεκτρονική έκδοση του περιοδικού είναι ο ερευνητής Γ. Χαιρετάκης.

Από της θέσεως αυτής θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τους συναδέλφους ερευνητές Γ. Κατσούδα και Δ. Μερτύρη για την άριστη συνεργασία κατά την συνεπιμέλεια του τόμου, και προς τις αποσπασμένες φιλόλογους του ΚΕΝΔΙ-ΙΑΝΕ, Μαρία Δεληγιάννη, Μαρία Ραυτοπούλου και Αλεξάνδρα Σγουράκη, για την επίπονη τυπογραφική επιμέλεια. Θα ήθελα τέλος να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου προς την Εφορευτική Επιτροπή του ΚΕΝΔΙ-ΙΑΝΕ και τον Επόπτη του Κέντρου, ακαδημαϊκό Χ. Χαραλαμπίκη, για την σταθερή καθοδήγηση και ενίσχυση στο έργο μας, και στον Γραμματέα επί των Δημοσιευμάτων, ακαδημαϊκό Α. Ρεγκάκο, για την αμέριστη στήριξή του.

Ιώ Μανωλέσσου
Διευθύνουσα το ΚΕΝΔΙ-ΙΑΝΕ

Μάρτιος 2024